

Abe

Nyblivne tolvåringen Abe är en aspirerande kock som vill att hans matlagning ska föra människor samman – men hans egen halvt israeliska, halvt palestinska familj har aldrig ätit en måltid som inte slutat i bråk...

Abe hade världspremiär på Sundance och är en pigg komedi med allvarliga undertoner för olika smaker!

Rek för åk 5 t.o.m. 8

INTRODUKTION

I filmen blir släktmiddagen till ett mikrokosmos, där konflikten mellan Israel och Palestina upprepas och eskalerar och Abe själv blir till föremål för striden.

Hans matintresse blir både ett sätt att utforska den egna identiteten, men också ett sätt att försöka förena människor som håller fast om sina olikheter och inte vill enas ens inom samma familj.

Hur ska långvariga infekterade konflikter kunna lösas och vad händer när man vågar och tillåts omfamna olika traditioner, både på tallriken och i livet?

HANDLING

Abe fyller 12 och släkten kommer med tårter med olika namn – judiska "Avraham" och muslimska "Ibrahim". Abe har också gjort en egen tårta, men föräldrarna hade slut på bakpulver så kakan jäste inte och ser följaktligen lika dystert ut som Abe när den samlade släkten runt bordet grälar om religion och politik och försöker överrösta varandra i en födelsedagssång på både hebreiska och arabiska.

Abes morföräldrar är judar från Israel och hans farföräldrar är muslimer från Palestina, men nu bor de alla i New York och konflikten mellan Israel och Palestina är ständigt närvarande i familjen.

Abes egna föräldrar, Rebecca och Amir, har gett sin son en sekulär uppfostran men mor- och farföräldrarna är inte nöjda med deras val. På mammas sida vill de att Abe ska göra sin bar mitzva och följa judiska högtider som sabbaten, men på pappans sida tycker de att han ska fasta under ramadan och fira muslimska högtider.

Abe har ett stort intresse för mat och spenderar mycket tid på sociala medier där han dokumenterar sin matlagning och får både uppmuntran och hat. Han drömmer om att bli kock och skapa en "fusion"-meny som förenar de olika sidorna i sin familj.

Föräldrarna har bestämt att Abe ska spendera en del av sommaren på läger för att göra något vettigt och kanske få nya vänner. Pappan förespråkar ett "Model UN" (FN-läger) men mamman hittar ett matlagningsläger och valet faller på det

senare. – Själv hittar Abe dock kocken Chico som driver en populär uteservering som blandar olika matkulturer, och istället för att spendera dagarna i köket med andra barn lyckas Abe få komma in som praktikant hos Chico. Utan sina föräldrars vetskap.

Under Chicos handledning lär sig Abe grunderna i professionell matlagning: disciplin, tålmod och hur mat kan uttrycka identitet och förmedla historier. Chico uppmuntrar honom att använda mat som en bro mellan människor.

Efter ett tag blir föräldrarna varse att Abe skolkat från lägret. De blir bestörta över sin sons lögn och de risker han har utsatt sig för. Han får utgångsförbud och får både sin telefon och dator tagna i beslag, samtidigt som föräldrarna grälar om orsaken till att Abe känner sig så vilsen. Föräldrarnas konflikt eskalerar till att de beslutar att flytta isär, men de betonar att det inte är Abes fel.

När sommarlovet är över beslutar sig Abe för att en gång för alla försöka förena familjen genom mat. Han ordnar ett Thanksgivingsfirande med fusionrätter men middagen som börjar lovande spårar snabbt ur när politik och religion än en gång tar över samtalet och resulterar i allt hårdare ord.

I den hätska stämningen har ingen märkt att Abe har lämnat firandet. Först när kalkonen luktar bränt inser de att han är borta. Alla blir förskräckta och ångerfulla. De ger sig ut och letar, farfar och morfar ber tillsammans och farmodern tröstar mamman, som hon nyss beskyllt för att vara en dålig förälder, och säger att de alla gör så gott

Koppling till läroplanen, Lgr22

Exempel på relevans i mellanstadiet. Filmen rekommenderas för åk 5-8.

RELIGIONSKUNSKAP, åk 4-6

Religioner och andra livsåskådningar

- Religionens betydelse i människors liv och människors olika sätt att uttrycka sin religiositet.
- Ritualer och religiöst motiverade levnadsregler samt heliga platser och rum i kristendom, islam och judendom.
- Centrala tankegångar med koppling till ritualer, levnadsregler och heliga platser inom kristendom, islam och judendom, till exempel som de uttrycks i berättelser i Bibeln och andra religiösa urkunder.
- Likheter och skillnader mellan och inom några religioner.

Religion och samhälle

- Människors religiösa och livsåskådningsmässiga tillhörigheter i Sverige i dag samt hur detta har förändrats över tid.

Etik och livsfrågor

- Samtal om och reflektion över vardagliga moraliska frågor utifrån elevernas egna argument och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om ansvar, utanförskap, kränkningar, jämställdhet och sexualitet.

SAMHÄLLSKUNSKAP, åk 4-6

Individer och gemenskaper

- Sociala roller och normer i olika sammanhang, till exempel inom familjen och i vänskapsrelationer. Könroller, jämställdhet och sexualitet.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.

HEMKUNSKAP, åk 5-6

Mat och matlagning

Samtal om upplevelser av smak, doft, konsistens och textur i samband med matlagning.

Levnadsvanor

- Måltidens betydelse för gemenskap. Olika matrader.

Filmen har ENGELSKT TAL (med enstaka inslag av arabiska, hebreiska och portugisiska) och har även relevans inom undervisningen i HISTORIA.

de kan och att det är väldigt svårt att vara förälder.

Chico hittar Abe i sitt restaurangkök och berättar att han har ringt hans föräldrar som är på väg dit. När föräldrarna kommer är de lika lättade som tacksamma och får med sig Abe hem till släkten som nu helt förenats i sin oro.

Filmen slutar med att hela släkten går till Chicos restaurang och äter tillsammans med Abe.

RELIGION, TRADITION OCH IDENTITET

I Abe märks det tydligt att mycket av det som orsakar friktion i familjen inte handlar om själva tron, utan om traditioner, vanor och kulturarv. När olika traditioner möts i samma hem väcks frågor om vem man är, vad man kan dela och vad som riskerar att gå förlorat.

- Religion rör den andliga tron och de religiösa föreställningarna. Kan du ge exempel på religiösa företeelser från filmen?

- Tradition är ofta kulturellt formade vanor och ritualer som kan leva kvar även hos personer som inte är troende. Kan du komma på exempel från filmen?

I filmen kallas Abe ibland för Avraham, Avrahim, Ibrahim eller Avi – men alla namnen betyder egentligen samma sak och syftar på samma person: Abraham.

Abraham är en viktig gestalt i tre av världens stora religioner: judendom, kristendom och islam. De kallas därför "abrahamitiska religioner" – det betyder att de alla ser Abraham som en slags stamfader i sin berättelse om tron.

Trots att religionerna har vuxit åt olika håll delar de alltså en gemensam början. Abes många namn påminner om samhörigheten, även när det råder splittring.

- Kristendom, judendom och islam delar alla tron på en enda Gud. De har heliga texter och berättelser om några av samma personer, till exempel Abraham och Mose. Finns det fler likheter? Kan-ske något som du la märke till i filmen?

- Abes judiska del av familjen vill att han ska göra bar mitzva. Vad är det?

När de äldre släktingarna debatterar huruvida Abe är mest judisk eller mest muslimsk säger hans pappa Amir att de gjort valet åt honom att han är *varken eller*. Amir frågar sarkastiskt om ateism ärvs på mammans eller pappans sida.

Religionsfrihet är en mänsklig rättighet. Den finns med i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och gäller både barn och vuxna.

- Vad menas med ateism?
- Din tro är ditt eget val, och staten ska skydda din rätt att tro – eller inte tro. Hur fungerar det i praktiken i Sverige; föds man in i en religion, väljer någon den åt en (hur/när i så fall?) eller får man själv välja när man är stor nog (och när är man i så fall det)?
- När Chico frågar om Abes bakgrund säger han att det är komplicerat och att han är judisk/israelisk-muslimsk/palestinsk amerikan från Brooklyn. Och Gryffindor. Förklara vad han menar!
- Hur identifierar du dig? Är någon plats viktig för din identitet? Varför, i så fall?
- I filmens början ska Abe baka sin egen födelsedagstårta. Men han fick inte blanda eget bakpulver så kakan jäste inte och resultatet blev en ihopsjunken ledsen tårta. Kan man tolka det symboliskt, kanske kopplat till behovet av stöd och uppmuntran under uppväxten...? Diskutera och resonera!

ISRAEL–PALESTINA

I Abe finns konflikten mellan Israel och Palestina hela tiden närvarande – inte ute på gatan, utan hemma vid det egna matbordet. Filmen visar hur stora politiska konflikter kan följa med människor hela livet och påverka vardagen för efterföljande generationer, som Abe, som inte vill tvingas välja sida utan vill se alla hålla sams.

Konflikten mellan Israel och Palestina bottnar i att judar och muslimer bött på och gör anspråk på samma landområde vid Medelhavet.

Efter andra världskriget och Förintelsen, 1948, upprättades staten Israel efter ett FN-beslut om delning av Palestina, på den mark som var judarnas bibliska hemland men som också var befolkad av muslimer och kristna. Därmed uppstod en av världens mest svårlösta politiska konflikter.

Folk tvingades bort från sina hem och våld, krig, gränstvister och lidande på båda sidor har fortsatt i flera generationer.

Den långa konflikten om landområde blir i filmen en konflikt som manifesteras i en konflikt om det gemensamma barnbarnet. Båda sidor av familjen älskar Abe, men de vill inte behöva dela honom och acceptera kompromisser.

- Familjens olika sidor har många likheter! Framförallt älskar de alla Abe och vill hans bästa (även om de har olika syn på vad det innebär). Diskutera hur familjemedlemmarna är lika varandra och vad de har gemensamt!
- Amirs pappa, Abes farfar, säger att falafel är ännu en sak som israelerna har approprierat. Vad menas med appropriera? Vad menar han att israelerna mer har tagit från palestinierna?
- Israel utropades för snart 80 år sedan. De oförrätter som skedde då är ju ingen levande persons fel, men konflikten har inte kunnat lösas utan tvärtom förvärrats sedan dess. Hur/varför?
- Hur tror du det påverkar barn i Israel och Palestina som växer upp medan de vuxna sedan flera generationer är i konflikt med varandra?
- Tror du att vanliga människor i Israel och Palestina vill ha fred? Varför/varför inte?
- Vad tror du gör det svårt för länder eller folk som bråkat länge att bli vänner igen?

FÖRNUFT OCH KÄNSLA

I Abe vill alla vuxna egentligen samma sak: att Abe ska vara trygg och må bra. Ändå hamnar de i bråk som gör honom ledsen och får honom att usätta sig för risker.

Filmen visar hur känslor från gamla konflikter kan ta över förnuftet – både runt familjens matbord och i situationen mellan Israel och Palestina. Sår, rädsla och stolthet får människor att hålla fast vid sin egen sida i stället för att lyssna till förnuftet och diplomatin. Det väcker frågor om hur man kan bromsa känslostormar och hitta tillbaka till förnuftet, så att man kan lösa problemen utan att såra varandra.

- Förklara vad skillnaden är mellan förnuft och känsla! Vad menas med att någonting är förnuftigt respektive känslodrivet? Är det ena alltid bra och det andra alltid dåligt? Resonera och motivera!
- Är några karaktärer i filmen mer känslodrivna än andra? Vilka? Varför? Hur yttrar sig det?
- När ska man lita på sin känsla? Kring vad?
- Vad är logik? Kan du ge exempel på ett logiskt antagande?
- Är det logiskt att tro på Gud? Varför / varför inte? Resonera och motivera!

Medan tro inte går att bevisa eller mäta med instrument, handlar vetenskap om att undersöka världen med frågor, experiment och bevis som andra kan kontrollera och upprepa – till exempel varför det regnar eller hur en medicin fungerar. Vad som är vetenskap förändras alltså, vartefter vi får fördjupade kunskaper om världen och mer avancerade verktyg för att undersöka den.

Diplomati betyder att försöka lösa problem och samarbeta genom att prata i stället för att bråka eller slåss. Länder använder diplomati när deras ledare förhandlar, lyssnar på varandra och försöker hitta kompromisser så att båda sidor kan acceptera lösningen. Men diplomati kan också användas i vardagen, vid ett familjebråk vid matbordet till exempel.

- Diskutera hur de olika personerna agerade under bråken. Försökte någon eller några lugna ner stämningen? Hur, i så fall? Ofta är det någon som försöker undvika konflikten genom att byta samtalsämne, någon som försöker medla genom att

hitta likheter (ofta också genom att då försöka tolka och förklara vad andra menar), någon som påminner om regler och uppförande och någon som försöker avväpna med humor.

Tips!

Låt grupper av elever spela upp en kort scen där en konflikt är på väg att blossa upp.

Ge några av eleverna en hemlig "roll" (t ex fokus-skiftare, medlare, polis, humorist...).

Efteråt: diskutera vilka strategier som påverkade stämningen mest, hur och varför!

- Hur agerar du själv i en konfliktsituation?
- Om du skulle medla i konflikten mellan Abes mor- och farföräldrar – eller mellan Israel och Palestina – vad skulle du säga?

Rapoports regler är en enkel metod för att göra samtal mindre aggressiva och mer respektfulla. De kommer från den amerikanske psykologen Anatol Rapoport, som forskade om konflikter och samarbete. Reglerna brukar beskrivas ungefär så här, när man ska svara någon om något man inte håller med om:

1. Återge den andres åsikt rättvist – helst så att personen själv känner att: "Ja, det var precis så jag menade."
2. Nämn något du håller med om – visa att det kanske finns en gemensam grund.
3. Lyft fram något nytt du lärt dig av den andres synpunkt.
4. Först därefter får du framföra din invändning eller kritik.

Tips!

Testa Rapoports teknik på en debatt där eleverna gruppvis på förhand har fått i uppgift att representera olika ståndpunkter i en argumentation! (Och glöm för all del inte punkterna i en riktig konfliktsituation!)

FUSION – FLERKULTUR SOM STYRKA

Man kan säga att matlagning förenar förnuft och känsla! Det märks på Chico, som står med fötterna på jorden, förstår att Abe har det svårt och stöttar honom med lika delar omsorg som ansvar på ett sätt som får honom att växa – samtidigt som han brinner passionerat för matlagning.

”Fusion” kallas mat som blandar smaker, råvaror och matrader från olika delar av världen för att skapa något nytt.

Att ha tillgång till flera kulturer kan på många sätt vara en styrka. När man möter något nytt kan man lära sig, kombinera och hitta lösningar som inte fanns förut. Precis som i köket kan blandningen bli rikare än delarna var för sig – *”ibland blir två plus två fem, eller sju”* som Abe säger – men den kräver öppenhet, respekt och mod.

- Kan mat hjälpa människor att förstå varandra bättre? Hur?

- På svenska finns uttrycket *”vägen till mannens hjärta går genom magen”*. Uttrycket förekommer också ökönat (!) i andra språk, som till exempel på Chicos modersmål portugisiska: *”O caminho do coração passa pelo estômago”* (*”Vägen till hjärtat går genom magen.”*) Vad tror du menas med det?

- Har du själv någon gång ätit eller lagat en rätt som blandar olika matkulturer? Vad, i så fall, och från vilka olika kulturer härleder du smakerna?

- Tycker du att det går att jämföra fusion i mat med att växa upp med flera kulturer hemma? På vilket sätt, i så fall?

- Om du själv fick skapa en fusionrätt som representerar dig – vilka smaker eller ingredienser skulle du välja? Varför?

Produktionsuppgifter

Originaltitel: Abe

Regi: Fernando Grostein Andrade

Land: USA

Speltid: 85 min

Tal: Engelska

Text: Svenska

Tillgängliga format: VOD, DCP

Bokning

Skolbio på biograf: Smorgasbord Picture House

log@smorgasbordpicturehouse.se

Institutionella visningar: Smorgasbord Picture House

log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:

www.smorgasbordpicturehouse.se/pedagog